

רע"א 729/17 אפריקה ישראל להשקעות בע"מ נ' אפריקה ישראל להשקעות בע"מ

קביעות ביהמ"ש העליון בתמצית:

- ביהמ"ש העניק לחברה זכות עמידה עצמאית בשלב ניהול התביעה הנגזרת אך זאת רק כאשר היא סבורה כי אופן ניהול התביעה על-ידי התובע הנגזר פוגע באינטרסים שלה;
- הרף שיוצב בפני החברה בבואה לערער על אופן התנהלותו של התובע הנגזר הינו גבוה מאוד: על החברה להראות כי מהלך מסוים שנקט בו התובע הנגזר יגרום בסבירות גבוהה וממשית לנזק חמור ובלתי-הפיך לחברה;
- החברה תוכל להעלות טענות רק לעניין אופן ניהול התביעה הנגזרת על-ידי התובע הנגזר ולא לעניין עצם הגשת התביעה;
- על החברה לבסס את טענותיה על תשתית עובדתית קונקרטית, המגובה בתצהיר ובאסמכתאות רלבנטיות.

במסגרת פסק-דינו של ביהמ"ש העליון (פסק-דינו של השופט סולברג, אליו הצטרפו השופטים עמית ודנציגר), דן ביהמ"ש בשאלה האם לחברה קיימת זכות עמידה עצמאית בעת ניהול תביעה נגזרת בשמה על-ידי תובע נגזר.

זאת, אגב ניהולה של תביעה נגזרת על-ידי התובע הנגזר בעילות של תרמית והפרת חובת אמונים, כנגד בעל השליטה ויו"ר הדירקטוריון של אפריקה ישראל להשקעות בע"מ ("החברה").

הרקע בתמצית:

✓ דירקטוריון החברה הקים ועדה מיוחדת שתפקידה לייעץ להנהלת החברה בכל הקשור לניהול התביעה הנגזרת ולייצגה מול התובע הנגזר. התובע הנגזר סירב לשתף פעולה עם הוועדה המיוחדת ופעל ישירות מול מנכ"ל החברה. משלא נענו דרישותיו, הגיש התובע לביהמ"ש בקשות שונות, כגון להורות לחברה להמציא לו מסמכים הרלוונטיים לטענתו להליך, בקשה לתיקון כתב התביעה, בקשה לחייב את מנכ"ל החברה לשתף עמו פעולה ועוד.

✓ לאור האמור, הגישה החברה לבית המשפט המחוזי בקשה "להכיר בזכות עמידתה העצמאית... ומכוח זאת גם להכיר בייצוגה העצמאי בפני בית המשפט הנכבד במסגרת ניהולה של תביעה זו, בעניינים בהם סבורה החברה כי טובתה מחייבת ייצוג נפרד שכזה". לטענת החברה, בחינת הבקשות השונות שהגיש התובע הנגזר מלמדת על ניגוד האינטרסים שבינו לבין החברה, ובמצב זה יש לאפשר לחברה להשמיע את קולה לפני בית המשפט באופן בלתי-אמצעי – גם בשלב שלאחר אישור התביעה הנגזרת.

✓ ביהמ"ש העליון הכיר בפסק-דינו במעמדה הנפרד והעצמאי של החברה, גם לאחר אישור הבקשה לתביעה נגזרת, וזאת בכפוף למספר סייגים וכללים שקבע. בין היתר, נקבע כי:

- אישור בקשה לתביעה נגזרת יוצר מצב מיוחד של פיצול אישיות משפטית, שבו שני גורמים נפרדים רשאים לדבר בשמה של החברה: ככל שהדבר מתייחס לניהול התביעה הנגזרת, נתונה הסמכות באופן בלעדי לתובע הנגזר; אולם, ככל שהדבר מתייחס לפעילותה השוטפת של החברה, ממשיכים האורגנים המוסמכים של החברה להיות אלו שמייצגים את האינטרסים של החברה. בהתאם לכך, סמכותו של התובע הנגזר לפעול בשם החברה מצומצמת למה שקשור בניהול התביעה הנגזרת בלבד ואישור הבקשה לתביעה נגזרת אינו גורע מסמכויותיהם של האורגנים המוסמכים בחברה, האמונים על ניהול פעילותה העסקית השוטפת.

- אין מניעה כי החברה תהיה מיוצגת בנפרד ואף יש הצדקה לכך. התובע הנגזר אינו טורד עצמו בעניינים הקשורים לפעילותה השוטפת של החברה; כל מעייניו נתונים להצלחתה של התביעה הנגזרת. בנסיבות אלו, יש טעם בטענת החברה כי התובע הנגזר אינו לוקח בחשבון את מכלול האינטרסים של החברה, ולפיכך עלול, גם מבלי כוונת זדון, להסב לה נזק. טובתה של החברה, כמו גם טובתם של בעלי המניות, מחייבות אפוא ליתן את הדעת בעת ניהול התביעה הנגזרת גם על טענותיה של החברה, ככל שהיא סבורה שאופן ניהולה פוגע באינטרסים שלה.

- אישור בקשה לתביעה נגזרת, כוחו יפה לעניין **עצם** הגשת התביעה הנגזרת, אך אין באישור זה, כשלעצמו, כדי לשמש 'טענת הגנה' לתובע הנגזר, מקום בו החברה טוענת כי **אופן** ניהול התביעה מסב לה נזק. עם זאת, החברה אינה רשאית להעלות בשלב ניהול התביעה טענות שמשמעותן היא, כי עצם ניהול התביעה מסב לה נזק. משאשרה הגשת התביעה הנגזרת, יכולות טענותיה של החברה להיות מכוונות אך ורק כלפי אופן ניהול התביעה על-ידי התובע הנגזר.

- יש לנקוט גישה משולבת: מחד גיסא, על בית המשפט לפתוח את שערו לפני החברה, מתוך הכרה באפשרות שאופן ניהול התביעה עלול לפגוע באינטרסים הקשורים בפעילותה השוטפת; מאידך גיסא, התנגדותם של האורגנים המוסמכים בחברה להגשת התביעה הנגזרת מלכתחילה, ובמקרה דנן גם הזיקה שבינם לבין בעל השליטה, מקימים יסוד סביר להניח כי יש לחברה אינטרס לתקוע מקלות בגלגלי ההליך. **איזון בין השיקולים האמורים מחייב להעניק לחברה זכות עמידה עצמאית להשמיע את טענותיה במסגרת ההליך, אולם בד בבד להציב לפניו רף גבוה בבואה לערער על אופן התנהלותו של התובע הנגזר. לא כל חשש ולא כל נזק יצדיקו התערבות בשיקול דעתו של התובע הנגזר; על החברה להראות כי מהלך מסוים שנקט בו התובע הנגזר יגרום בסבירות גבוהה וממשית לנזק חמור ובלתי-הפיך לחברה. על החברה לבסס את טענותיה על תשתית עובדתית קונקרטית, סדורה ומפורטת, המגובה בתצהיר ובאסמכתאות רלבנטיות.**

✓ ביהמ"ש העליון התייחס בנוסף למספר נקודות דיוניות, שעשויות להתעורר במצבים שבהם מבקשת החברה להביע את עמדתה באופן עצמאי, כדלקמן:

- משאוסרה הבקשה לתביעה נגזרת, אזי השאלות האם נכון ומוצדק לבצע פעולה מסוימת, או האם יש בפעולה מסוימת כדי לקדם את בירור המחלוקת אם לאו, נתונות לשיקול דעתו הבלעדי של התובע הנגזר. עמדתה של החברה תהא רלבנטית רק אם יש בפעולה זו כדי להסב בסבירות גבוהה וממשית נזק חמור ובלתי-הפיך ועליה נטל ההוכחה.
- החברה זכאית לקבוע מי יהיה הגורם המוסמך אצלה שיבוא במגע עם התובע הנגזר. בענייננו מינתה החברה את הוועדה המיוחדת לייצגה בכל הקשור לניהול התביעה הנגזרת. עם זאת, משעה שאוסרה הבקשה לתביעה נגזרת, אין התובע הנגזר חייב לפנות לוועדה המיוחדת, ואין הוא נדרש לקבל את אישורה ביחס לפעולות שונות הנוגעות לניהול התביעה. התובע הנגזר עצמאי לחלוטין באשר לאופן ניהול התביעה בהתאם לשיקול דעתו הבלעדי.

* * *

הסקירה לעיל הינה בבחינת תמצית. המידע הכלול בה נמסר למטרות אינפורמטיביות בלבד ואין במידע כדי להוות ייעוץ משפטי. לקבלת פרטים נוספים, אנא פנו לעו"ד גור נאבל, שותף במחלקת חברות ושוק הון, בדוא"ל: Gur.Nabel@goldfarb.com ו/או בטלפון: 03-6089852 או לעורכי-הדין האחראים על הטיפול בעניינכם במשרדנו.